

KS. PIOTR KULBACKI

INTERDYSCYPLINARNE SEMINARIUM NAUKOWE
AD ECCLESIAM VIVAM

Z inicjatywy Instytutu im. Ks. Franciszka Blachnickiego i Instytutu Formacji Pastoralno-Liturgicznej 14 kwietnia 2015 r. odbyło się na KUL-u Interdyscyplinarne Seminarium Naukowe *Ad ecclesiam vivam*. Inspiracją dla niego stały się prowadzone w wielu środowiskach poszukiwania naukowe wynikające z zainteresowania charyzmatem Ruchu Światło-Życie oraz wezwaniem do nowej ewangelizacji we współczesnym świecie. Pozwalają one na pogłębienie i wspieranie wieloaspektowych dzieł zainicjowanych przez Sługę Bożego ks. Franciszka Blachnickiego i jego współpracownika ks. Wojciecha Danielskiego. Tematykę i cel Seminarium wyznaczyły pytania o badania nad problematyką związaną z budowaniem Żywego Kościoła w różnych wymiarach: teologicznym, pedagogicznym, społecznym, historycznym, tłumaczeń na języki obce itd. Szczególnie chodzi o inspirację dla dalszych badań, zarówno we własnych dziedzinach, jak i badań interdyscyplinarnych. Dotyczy to projektowanych przedsięwzięć naukowych, tematów dysertacji i ich uzupełniania się.

Seminarium współorganizowali i uczestniczyli w nim: dr Robert DEREWENDA, Dyrektor Instytutu im. Ks. F. Blachnickiego, Instytut Historii KUL; dr hab. Witold KOWALCZYK, przewodniczący Rady Instytutu im. Ks. F. Blachnickiego, Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS; ks. dr hab. Piotr KULBACKI, kurator Instytutu Formacji Pastoralno-Liturgicznej, Instytut Liturgiki i Homiletyki KUL; ks. dr hab. Grzegorz BARTH, Instytut Teologii Dogmatycznej KUL; ks. dr hab. Andrzej KICIŃSKI, prof. KUL, Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL; dr hab. Krzysztof LEŚNIEWSKI, prof. KUL, Instytut Ekumeniczny KUL; ks. dr hab. Adam MAJ, prof. KUL, Instytut Pedagogiki KUL; dr hab. Tomasz NOWICKI, Instytut Historii KUL; mgr Grażyna WILCZYŃSKA, członek Zarządu Instytutu im. Ks. F. Blachnickiego; mgr Maria SŁOCIŃSKA, doktorantka Instytutu Teologii Dogmatycznej KUL, protokolantka. Nie uczestniczyli w Seminarium, ale potwierdzili swoje włączenie w jego pracę z ramienia swych uczelni: ks. prof. dr hab. Maciej OSTROWSKI, Instytut Teologii Praktycznej UPJPII (Kraków); ks. dr hab. Bogdan BIELA, Katedra Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Katechetyki UŚ (Katowice), przewodniczący Komisji Teologiczno-Programowej Ruchu Światło-Życie; oraz indywidualnie: dr hab. Krzysztof MIELCAREK, prof. KUL, Instytut Nauk Biblijnych KUL; dr Katarzyna MACIEJEWSKA,

Ks. dr hab. PIOTR KULBACKI – adiunkt Katedry Historii Liturgii w Instytucie Liturgiki i Homiletyki na Wydziale Teologii KUL; adres do korespondencji: Aleje Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: PiotrKulbacki@oaza.pl

adiunkt Zakładu Katechetyki i Pedagogiki Chrześcijańskiej UAM (Poznań), para krajowa Domowego Kościoła. Seminarium poprowadził ks. dr hab. Piotr KULBACKI.

Przedstawiając problematykę aktualnego stanu badań nad charyzmatem Ruchu Światło-Życie Grażyna WILCZYŃSKA, wieloletni pracownik Wydawnictwa Światło-Życie i Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie, wskazała, że kilka lat temu rozpoczęto archiwizowanie powstałych w Polsce prac naukowych związanych z Ruchem Światło-Życie. Archiwum ma już kilkadziesiąt prac magisterskich i doktorskich dotyczących myśli i działalności ks. F. Blachnickiego i ks. W. Danielskiego. Są to prace z teologii, pedagogiki i socjologii. Najczęściej podejmowanymi tematami są dojrzałość chrześcijańska i modlitwa. Maria SŁOCIŃSKA zreferowała tematykę podejmowaną w pracach z teologii dogmatycznej powstałych pod kierunkiem naukowym o. prof. dr. hab. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego. Podjęto w nich następujące tematy: recepcja nauczania Soboru Watykańskiego II w zakresie pneumatologii i eklezjologii w Ruchu Światło-Życie; teologia łaski ks. F. Blachnickiego; teologia ruchów charyzmatycznych; teologia Chrystusa Sługi i diakonii w Kościele; aspekt ekumeniczny Ruchu Światło-Życie; związek Ruchu z Rycerstwem Niepokalanej. Ważne są też prace dotyczące teologii ewangelizacji oraz ks. Wincentego Granata i Heriberta Mühlena, do których myśli odwoływał się ks. Blachnicki.

W tym kontekście ks. Andrzej KICIŃSKI przywołał rozprawę doktorską ks. Henryka Bolczyka *Spoleczno-pastoralny wymiar Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów. Studium teologiczno-pastoralne* (2010 r.), która bardzo dobrze przybliżyła myśl społeczną ks. Blachnickiego i jako taka zasługuje na uwagę. Potwierdził, że w całej Polsce powstało wiele magisteriów i doktoratów z teologii pastoralnej i katechetyki, które podejmują kwestie związane z charyzmatem Ruchu Światło-Życie. Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL jest szczególnym ośrodkiem naukowym badającym funkcje Kościoła, co jest istotne dla problematyki *Ad ecclesiam vivam*. Należy przy tym podkreślić, że właśnie ks. Blachnicki organizował specjalizację katechetyczną na KUL-u. Ks. Kiciński podkreślił, że wyniki prowadzonych badań potwierdzają owocność formacji Ruchu Światło-Życie, w tym Domowego Kościoła. Ks. Piotr KULBACKI zauważył, że liczba powstających prac (niezależnie od ich zróżnicowanej jakości) jest świadectwem zaangażowania w dzieła charyzmatu Ruchu Światło-Życie, co znajduje swe odbicie w ich zainteresowaniach naukowych.

Ks. Adam MAJ zaprezentował program edukacyjny „Nowa Wspólnota”¹, który powstał jako owoc eksperymentu nauczycielki K. Szymczak, przeprowadzonego w jednej z rzeszowskich szkół podstawowych. W swym autorskim programie aspekt formacji Ruchu – wychowanie nowego człowieka na podstawie formacji Ruchu Światło-Życie – uczyniła podstawą programu wychowawczego. Ks. Maj podkreślił, że pedagogika bada rzeczywistość wychowania taką, jaką jest, ale zarazem poszukuje źródeł inspiracji dla działalności wychowawczej. Takie źródła inspiracji można znaleźć m.in. w elementach charyzmatu Ruchu Światło-Życie.

¹ *Mikrosystem wychowawczy klasy autorskiej. Nowa Wspólnota*. Red. K. Chałas. Lublin 1997.

Ks. Piotr KULBACKI przypomniał, że wiele szkół noszących imię ks. Franciszka Blachnickiego inspirowane jest jego działalnością pedagogiczną. W związku z tym ks. Andrzej KICIŃSKI zaproponował dotarcie do programów wychowawczych powyższych szkół, by sprawdzić, jak funkcjonuje w nich program ks. Blachnickiego. Rozwijając ten wątek, ks. Grzegorz BARTH z Katedry Personalizmu Chrześcijańskiego wskazał na istotną rolę personalizmu w pedagogice i potwierdził swoje plany naukowego opracowania myśli personalistycznej ks. Blachnickiego. Ks. Barth podzielił się swoim doświadczeniem prowadzenia studiów podyplomowych w zakresie nauczania myśli Jana Pawła II dla nauczycieli i wychowawców, organizowanych przez personalistów z KUL-u. Niestety ze względu na małe zainteresowanie środowiska odbyły się tylko dwie edycje studium. Zaledwie w kilku szkołach udało się wprowadzić programy wychowawcze inspirowane myślą Papieża. Grażyna WILCZYŃSKA podała przykład ukazania myśli personalistycznej ks. Blachnickiego przez ks. Tomasza Przybyłę w jednym z rozdziałów jego rozprawy doktorskiej *Formacja ministrantów w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*.

W swych wypowiedziach ks. Grzegorz Barth i Krzysztof Leśniewski podkreślali, że personalizm ściśle wiąże się z zagadnieniami łaski, pneumatologii i eklezjologii. Ponieważ personalizm chrześcijańskiego Zachodu był skażony indywidualizmem, dlatego dla Krzysztof LEŚNIEWSKIEGO z Katedry Teologii Prawosławnej Instytutu Ekumenicznego KUL refleksja nad relacyjnością osoby stanowi ważny wkład chrześcijańskiego Wschodu w antropologię. Zauważył on, iż relacyjne ujęcie osoby stanowi ważny element w formacji Ruchu Światło-Życie, ukierunkowanej m.in. na *Koinonię* – nową wspólnotę. Zdaniem ks. Grzegorza BARTHA, choć u ks. Blachnickiego nie ma tego niebezpieczeństwa, to należy jednak widzieć zagrożenie ze strony tzw. filozofii dialogu, która głosi, że to relacja konstytuuje osobę. Tymczasem trzeba widzieć równoczesność obu momentów: relacyjności i podmiotowości. Ks. Piotr KULBACKI podkreślił, że ks. Blachnicki nie odwoływał się bezpośrednio do teologów wschodnich. Wyjątek stanowi przywołanie poglądów Joanisa Zizioulasa². Krzysztof Leśniewski i ks. Grzegorz Barth zauważyli, że antropologia Zizioulasa to nie tylko antropologia relacyjna w sensie ścisłym, ale także ontologia relacyjna

Ks. Grzegorz Barth przypomniał, że na personalizm ks. F. Blachnickiego w sposób istotny oddziaływał Sobór Watykański II, na który z kolei miał wpływ Karol Wojtyła i jego personalizm. Swoją antropologią Wojtyła zachwycił m.in. Henri de Lubac. K. Leśniewski podkreślił, że wiele z tych idei odnalazł praktycznie urzeczywistnianych w Ruchu, choć niekoniecznie³ wynikały one z podawania *explicite* jakiejś teorii, lecz raczej ze sposobu interpretacji tekstów biblijnych. Przeżyciowy typ formacji proponowany przez ks. Blachnickiego odwołuje się do tożsamości osoby

² F. BLACHNICKI. *Chrystus i Duch Święty u początków Kościoła. Pneumatologiczny wymiar Kościoła i jego konsekwencje pastoralne*. „Znak” 28:1976 s. 159-172.

³ Zob. R. SKRZYPCZAK. *Karol Wojtyła na Soborze Watykańskim II. Zbiór wystąpień*. Warszawa 2011.

budowanej na relacji do drugiej osoby oraz budowania wspólnoty na relacjach osobowych. Ks. Błachnicki posługiwał się terminem „personalizmem dialogiczny”.

Myśl ks. F. Błachnickiego oddziałuje także na formację młodzieży w duchowości wschodniej. Ks. Andrzejowi Kicińskiemu znane są badania dotyczące *Sarepty* – najsilniej działającego ruchu młodzieżowego w Kościele greckokatolickim. W wywiadach, prowadzonych dla potrzeb pracy magisterskiej poświęconej *Sarepcie*, założyciele wspólnoty mówili wprost, że wzorowali się na działalności ks. Błachnickiego i polskiej oazie.

W kontekście chrześcijaństwa wschodniego istotne są doświadczenia rekolekcji w charyzmacie Światło-Życie w Rosji: Witold KOWALCZYK na prośbę s. Jadwigi Skudro i s. Marii Steckiej poprowadził wraz z żoną 15-dniową oazę pod Moskwą (w 1993 r.) oraz 4-dniowy ORAR I° (w 1994 r.). W rekolekcjach uczestniczyły rosyjskie rodziny, często małżeństwa mieszane lub prawosławne. Prawosławni uczestnicy byli uczniami ks. Aleksandra Mienia. Choć początkowo prowadzący mieli obawę o współpracę chrześcijan różnych wyznań, nie było większych problemów we wspólnej modlitwie, Eucharystii, odmawianiu Credo, podczas rozmów biblijnych itd. Niestety, mimo starań, Ruch nie zaszczepił się w Rosji; kręgi Domowego Kościoła powstają natomiast na Ukrainie i na Białorusi. Krzysztof Leśniewski zauważył, że wspólnota związana z postacią ks. Aleksandra Mienia jest zupełnie różna od innych wspólnot prawosławnych. Niemniej w zderzeniu z Kościołem katolickim wyraźnie daje się odczuć problem inności wspólnot wyznaniowych.

Robert DEREWENDA dokonał ogólnej prezentacji Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie, posiadającego duże zbiory związane z Ruchem Światło-Życie i ks. Błachnickim, a także z ks. Danielskim. Ich opracowanie wymaga czasu. Poruszył także problemy związane z wydawaniem tekstów ks. Błachnickiego. Dotyczą one redakcji nowych publikacji na podstawie nagrań magnetofonowych, a także prób aktualizacji materiałów formacyjnych napisanych przez ks. Błachnickiego. Innym zagadnieniem wskazanym przez Dyrektora Instytutu im. Ks. F. Błachnickiego jest kompatybilność zupełnie nowych opracowań formacyjnych z myślą Założyciela. Kolejne problemy badawcze związane są z uczestnictwem w oazach osób z innych krajów.

Archiwum stanowi miejsce wzorcowych praktyk z archiwistyki dla studentów Instytutu Historii KUL. Tomasz NOWICKI wskazał, że wykonują oni wiele prac pomocniczych, ale do pewnych zadań związanych z archiwizacją zbiorów potrzeba specjalistycznego przygotowania pracowników i znacznego nakładu finansowego. Tomasz Nowicki podał przykład badań historycznych w zakresie reprezentowanej przez siebie dyscypliny naukowej – analiza socjograficzna zarchiwizowanych ankiet uczestników Krajowych Kongregacji Odpowiedzialnych umożliwi charakterystykę tego zgromadzenia. Można zbadać m.in., skąd przyjeżdżali uczestnicy i w jak licznych grupach, co pozwala śledzić rozwój ośrodków oazowych w Polsce i za granicą.

Ks. Piotr KULBACKI wskazał na wielkie zasoby archiwalne gromadzone w Siedlcach z wielką pieczołowitością przez śp. ks. Marka Boruca († 2007). Ks. Andrzej

KICIŃSKI poinformował, że zostały przeniesione do Łukowa. Ks. Boruc korzystał z tych zbiorów podczas rekolekcji (nagrania). Jego działania są przykładem zastosowania zbiorów archiwalnych w praktyce formacyjnej. W dyskusji pytano o dalsze losy tych archiwaliów, możliwość ich udostępniania, kopiowania czy włączenia do zasobów Archiwum Głównego.

Na zakończenie podjęto dyskusję nad potrzebą wydawania biuletynu naukowego poświęconego upowszechnianiu studiów nad charyzmatem Ruchu Światło-Życie, ks. Błachnickim i ks. Danielskim oraz założonymi przez nich dziełami. Poruszano kwestie celu, treści, formy i częstotliwości ukazywania się periodyku.

Uczestnicy Seminarium *Ad ecclesiam vivam* w zebranych wnioskach:

1° potwierdzili potrzebę kwerendy prac dyplomowych i naukowych i stałej aktualizacji bazy danych; wymaga to zaangażowania w tej sprawie każdego w obrębie własnej dyscypliny naukowej;

2° uznali, że należy docierać do programów wychowawczych inspirowanych charyzmatem Ruchu Światło-Życie, do szkół i klas prowadzonych przez członków Ruchu;

3° zaakceptowali pomysł wydawania „niesystematycznego” biuletynu naukowego, zawierającego bibliografię z omówieniami prac i artykułów na temat badań nad charyzmatem Ruchu Światło-Życie oraz recenzjami nowo publikowanych książek i materiałów;

4° postulowali, by nowelizowane opracowania materiałów formacyjnych były opatrzone nazwiskami redaktorów/autorów, aby konkretne osoby brały odpowiedzialność za umieszczane treści. Recenzje materiałów powinny być upubliczniane – powinien służyć temu projektowany biuletyn. Okres 3-letni funkcjonowania materiałów studyjnych to czas ich recenzowania, systematycznego i dokładnego. Konieczne jest ustosunkowanie się do uwag konsultantów/recenzentów;

5° uznali, że powinna być kontynuowana dyskusja nad tematami podejmowanymi podczas Seminarium, także nad kolejnymi kwestiami w tym zakresie.